Viite

Asia

ECOFIN -neuvosto 9.11.2021 sekä Euroryhmän ja laajennetun euroryhmän kokoukset 8.11.2021, Bryssel

Suomea kokouksissa edustaa valtiovarainministeri Annika Saarikko.

Tiivistelmä

EU:n talous COVID-19-pandemian jälkeen: vaikutukset talouden ohjausjärjestelmään
Euroopan komissio on käynnistänyt uudelleen arvioinnin talouspolitiikan EU-koordinaation toiminnasta julkaisemalla 19.10.2021 tiedonannon, jossa vedetään yhteen koronakriisin taloudellisia vaikutuksia ja kriisin opetuksia sekä näiden vaikutuksia talouspolitiikan EU-koordinaatioon. Tiedonanto käynnistää keskustelut, joiden tarkoituksena on luoda eri osapuolten välille yhteisymmärrystä tulevan valvontakehikon sisällöstä. Keskustelujen odotetaan jatkuvan kevään 2022 ja mahdollisista lainsäädäntömuutoksista keskusteltaisiin vasta syksyllä 2022. ECOFIN-neuvosto keskustelee tiedonannosta 9.11. kokouksessaan. Suomi ottaa komission tiedonannon tiedoksi. Suomen kantoja on linjattu EU-selonteossa. Valtiovarainministeriö valmistelee E-jatkokirjettä E-kirjeeseen E 14/2020 vp.

Energiahinnat, inflaatio ja politiikkatoimet
Komissio antoi 13.10.2021 tiedonannon koskien toimenpiteitä, joilla voidaan lieventää energiahintojen tilapäisen nousun vaikutuksia kotitalouksille ja yrityksille. Talouden voimakkaan elpymisen ja taustalla vaikuttavien tarjontarajoitusten myötä myös inflaatio on kiihtynyt huomattavasti EU:ssa. Eurooppa-neuvosto käsitteli kokouksessaan 21.–22.10.2021 energian viimeaikaista hintapiikkiä. ECOFIN-kokouksessa 9.11. käydään näkemysten vaihto energiahinnoista, inflaatiosta ja politiikkatoimenpiteistä. Suomi pitää komission esittämiä toimenpidevaihtoehtoja tilanteen helpottamiseksi lähtökohtaisesti perusteltuina ja oikeansuuntaisina ja katsoo, ettei EU:n tulisi ryhtyä toimiin, jotka aiheuttaisivat häiriöitä päästökauppajärjestelmälle tai sähkömarkkinoille.

Muut asiat
ECOFIN-neuvostossa käydään näkemystenvaihto komission ehdotuksesta uudeksi pankkisektorin lainsäädäntöpaketiksi (Basel III). Neuvosto saa myös tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen (RFF) toimeenpanosta sekä EU:n elpymisvälineen (NGEU) rahoittamisesta. Lisäksi neuvosto saa esittelyt Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksesta liittyen EU:n talousarvion täytäntöönpanoon varainhoitovuonna 2020 sekä G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien sekä IMF:n lokakuun kokouksista. Neuvoston on myös tarkoitus hyväksyä päätelmät eurooppalaisen ohjausjakson tulevaisuudesta RRF:n yhteydessä sekä päätelmät EU:n tilastoista. Kokouksen yhteydessä pidetään myös makrotaloudellinen dialogi sekä dialogi EFTA-maiden kanssa.

Euroryhmä 8.11.
Euroryhmässä aiheina on makrotalouden kehitys ml. inflaatio ja politiikkanäkymät euroalueella, talouspolitiikan koordinaation tarkastelu euroalueen näkökulmasta sekä digitaalinen euro. Laajennetun euroryhmän asialistalla on edistyminen pankkiunionin viimeistelyssä sekä kehitys pankkisektorilla sekä tilannekatsaus yhteisen kriisinratkaisurahaston (SRF) yhteisen varautumisjärjestelyn perustamiseen.

Asialista:

1. Esityslistaehdotuksen hyväksyminen

2. A-kohtien luettelon hyväksyminen
a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
b) Lainsäädäntöasioiden luettelo

Lainsäädäntöasiat

3. (mahd.) Basel III toimeenpano **s. 5**
= Politiikkakeskustelu

4. Muut asiat
Ajankohtaiset rahoituspalveluiden lainsäädäntöhankkeet
= Puheenjohtaja tiedottaa

Ei-lainsäädäntöasiat

5. EU:n talous covid-19 pandemian jälkeen: vaikutukset talouden ohjausjärjestelmään **s. 9**
= Näkemystenvaihto

6. Taloudellinen elpyminen Euroopassa **s. 15**

a) Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpano
= Tilannekatsaus/ Näkemystenvaihto
b) (mahd.) RRF:n mukainen neuvoston täytäntöönpanopäätös
= Hyväksyminen
c) EU:n elpymisvälineen NGEU:n rahoittaminen
= Tilannekatsaus/ Näkemystenvaihto

7. Energian hinnat, inflaatio ja vaikutukset toimintapolitiikkaan **s. 18**
= Näkemystenvaihto

8. Päätelmät eurooppalaisen ohjausjakson tulevaisuudesta RRF:n yhteydessä **s. 22**
= Hyväksyminen

9. Lokakuussa 2021 pidettyjen G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien sekä IMF:n kokousten seuranta **s. 25**
= Puheenjohtaja ja komissio tiedottavat

10. Päätelmät EU:n tilastoista **s. 29**
= Hyväksyminen

11. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus Euroopan unionin talousarvion täytäntöönpanosta varainhoitovuodelta 2020 **s. 32**
= Esittely

12. Muut asiat

Maanantai 8.11.

11:30 Makrotaloudellinen dialogi
15:00 Euroryhmä **s. 35**
18:30 Euroryhmä, laajennettu kokoonpano **s. 36**

Tiistai 9.11.

9:00 Ministeritason dialogi EFTA-maiden kanssa
10:00 Aamiainen
11:00 Ecofin-neuvosto

Valtiovarainministeriö PERUSMUISTIO VM2021-00611

RMO Makkonen Antti(VM) 29.10.2021
JULKINEN

Asia
ECOFIN-neuvosto 9.11.2021, Bryssel;
3. (mahd.) Basel III-standardien täytäntöönpano

Kokous
Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 27.10.2021 ehdotuksen uudeksi pankkisektorin lainsäädäntöpaketiksi, joka sisältää ehdotukset luottolaitosdirektiivin, vakavaraisuusasetuksen ja kriisinratkaisudirektiivin muutoksiksi.

Komissio esitteli ehdotukset talous- ja rahoituskomitean (EFC) kokouksessa 29.10.2021.

ECOFIN-neuvostossa käydään 9.11. ensimmäinen näkemystenvaihto komission esityksistä.

Suomen kanta

Suomen yksityiskohtainen kanta ehdotuksiin muodostetaan eduskunnalle erikseen annettavan valtioneuvoston kirjelmän yhteydessä.

Pääasiallinen sisältö

Komissio ehdottaa, että vakavaraisuussääntelyä tarkistetaan Basel III-pankkisääntelystandardien mukaisella tavalla, sisällyttämällä kestävyysriskien huomiointi laadulliseen riskienhallintakehikkoon sekä laajentamalla valvontaviranomaisten toimivaltuuksia.

Luottolaitosten vakavaraisuussääntely muodostuu keskeisiltä osin luottolaitosdirektiivistä 2013/36/EU ja vakavaraisuusasetuksesta (EU) N:o 575/2013, joiden muuttamista komission lainsäädäntöehdotus koskee. Luottolaitosdirektiivi on pantu Suomessa täytäntöön luottolaitostoiminnasta annetulla lailla ja Finanssivalvonnasta annetulla lailla.

Basel III-standardien täytäntöönpanolla toimeenpannaan vuosien 2007–09 finanssikriisin jälkeisen globaalin sääntelyuudistuksen viimeinen vaihe. Suurin osa Basel III-kokonaisuuteen liittyvistä sääntelymuutoksista on toteutettu jo aiemmin. Komission lainsäädäntöehdotuksen tavoitteena on maltillisesti ja asteittain vahvistaa pankkien pääomarakennetta ja pääoman laatua vuoteen 2030 ulottuvan siirtymäajan puitteissa, ja siten vähentää pankkisektoriin kohdistuvia riskejä.

Basel III-liitännäisistä muutosehdotuksista keskeinen olisi kokonaisriskipainolattia (output floor), jonka tarkoitus on varmistaa, että sisäisiä mallinnusmenetelmiä käyttävien luottolaitosten riskipainotetut erät eivät ole alimitoitettuja riskeihin nähden. Muutoksen tavoitteena on edistää luottolaitossektorin vakavaraisuussuhdelukujen vertailukelpoisuutta, luotettavuutta ja ylipäänsä luottolaitossektorin vakautta. Luottoriskin standardimenetelmää ehdotetaan muutettavaksi hienojakoisemmaksi, tavoitteena edistää standardimenetelmän riskiperusteisuutta. Komission ehdotukseen sisältyy myös muutoksia vastuun arvonoikaisuriskiin (CVA), operatiivisiin riskeihin ja markkinariskeihin liittyen.

Kestävyysriskejä (ESG) koskevien muutosehdotusten mukaan luottolaitosten olisi jatkossa tunnistettava, julkistettava ja hallittava kestävyysriskejä osana riskistrategiaa ja riskienhallintamenetelmiä. Luottolaitosten ja valvontaviranomaisten olisi jatkossa tehtävä stressitestejä ilmastoriskeihin liittyen. Kestävyysriskeihin liittyviä julkistamisvelvollisuuksia ehdotetaan niin ikään. Kestävyysriskeihin liittyviä velvollisuuksia suhteutettaisiin luottolaitosten kokoon nähden. Komissio ehdottaa, että Euroopan pankkiviranomaisen raporttia kestävyysriskien huomioinnista vakavaraisuussääntelyssä aikaistettaisiin kahdella vuodella siten, että raportti olisi annettava Euroopan parlamentille, komissiolle ja neuvostolle vuoden 2023 kesäkuun loppuun mennessä.

Valvontaviranomaisten valvonnallisia toimivaltuuksia ehdotetaan laajennettavaksi erityisesti luottolaitosten omistus- ja rakennejärjestelyitä koskien. Luottolaitosvalvontaa ehdotetaan laajennettavaksi eräisiin luottolaitosliitännäisiin fintech-yrityksiin. Luottolaitoksen johdon ja avainhenkilöiden luotettavuuden ja pätevyyden arviointia (fit & proper) ehdotetaan muutettavaksi siten, että viranomaisarvio tulisi tehdä eräin poikkeuksin jo ennen kuin henkilö nimitetään tehtäväänsä. Komissio ehdottaa myös vähimmäissääntelyä kolmansien maiden luottolaitosten EU-alueella toimiville sivuliikkeille.

Komissio ehdottaa käyttöönotettavaksi Euroopan pankkiviranomaisen kehittämän nk. daisy chain -vähennysjärjestelmän, jonka mukaan konsernin sisäiset omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäisvaatimuksen (MREL) kattamiseen kelpoiset rahoitusvälineet olisi vähennettävä kokonaan väliyhteisön omasta sisäisestä MREL-kapasiteetista ja toisaalta velan kierrättämisestä ei syntyisi väliyhteisölle ylimääräistä vakavaraisuusrasitusta velkasaamisten kautta. Muutosehdotusta voidaan luonnehtia lähinnä tekniseksi. Tältä osin muutoksia ehdotetaan myös kriisinratkaisudirektiiviin (2014/59/EU).

Suomen näkemyksiä pankkien vakavaraisuussääntelyn kehittämiseen on käsitelty aiemmin muun muassa EU-lainsäädäntöasioiden U 16/2017 vp, U 17/2020 vp ja U 46/2020 vp yhteydessä.

Eduskunnan talousvaliokunta on korostanut, että Baselin pankkivalvontakomitean viimeaikaisilla uudistuksilla on pyritty parantamaan pankkien vakavaraisuuslukujen vertailtavuutta sekä palauttamaan luottamus riskipainotettujen erien laskentatapaan, ja suhtautunut pidättyväisesti näitä tavoitteita heikentäviin EU-lainsäädäntöehdotuksiin (TaVL 16/2020 vp ja TaVL 20/2020 vp).

Eduskunnan talousvaliokunta on korostanut, että pankkien vakavaraisuussääntelyn ensisijaisena tavoitteena on luottolaitosten luotonantoon liittyvien riskien kattaminen ja siten koko rahoitusjärjestelmän vakauden ylläpitäminen (TaVL 15/2017 vp). Talousvaliokunta on tuoreeltaan (TaVM 8/2021) todennut lisäksi, että kestävyys- ja

ympäristönäkökulma voi olla osa rahoitusmarkkinasääntelyn tavoitteita, mutta ne eivät voi syrjäyttää primääritavoitteina olevia rahoitusmarkkinoiden vakauteen, rahoitusmarkkinoiden riskien pienentämiseen sekä sijoittajan- ja kuluttajansuojaan liittyviä tavoitteita.

Valtioneuvoston EU-selonteon (VNS 7/2020 vp) mukaan Suomen peruslähtökohta pankkiunionin loppuunsaattamiseen perustuu laajamittaiseen ja tehokkaaseen sijoittajavastuun toimeenpanoon, jotta veronmaksajien kustannusten minimointi pankkikriiseissä olisi mahdollista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT Artikla 53(1), Artikla 62 ja Artikla 114.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 3.–5.11.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 5.11.2021

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asia ei kuulu Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset arvioidaan valtioneuvoston kirjelmän yhteydessä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards requirements for credit risk, credit valuation adjustment risk, operational risk, market risk and the output floor, COM(2021) 664 final, 27.10.2021

Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Directive 2013/36/EU as regards supervisory powers, sanctions, third-country branches, and environmental, social and governance risks, and amending Directive 2014/59/EU, COM(2021) 663 final, 27.10.2021

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) No 575/2013 and Directive 2014/59/EU as

regards the prudential treatment of global systemically important institution groups with a multiple point of entry resolution strategy and a methodology for the indirect subscription of instruments eligible for meeting the minimum requirement for own funds and eligible liabilities, COM(2021) 665 final, 27.10.2021

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM / Lainsäädäntöneuvos Antti Makkonen p. 02955 30013 (luottolaitossääntely)
VM / Finanssisihteeri Atte Jantunen p. 02955 30508 (luottolaitossääntely)
VM / Finanssiasiantuntija Kasper Paasikallio, p. 02955 30621 (kriisinratkaisusääntely)

etunimi.sukunimi@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2020/0069

Asia

ECOFIN-neuvosto 9.11. Bryssel
5. EU:n talous covid-19 pandemian jälkeen: vaikutukset talouden ohjausjärjestelmään

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus

E 14/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio on käynnistänyt uudelleen arvion talouspolitiikan EU-koordinaation toiminnasta.

Komissio julkaisi 5.2.2020 tiedonannon, joka käynnisti säännönmukaisen arvion koordinaatiokehikon toiminnasta, mutta keskustelut keskeytyivät keväällä 2020 koronakriisiin. Komissio käynnisti keskustelut uudelleen julkaisemalla 19.10.2021 tiedonannon, jossa vedetään yhteen koronakriisin taloudellisia vaikutuksia ja kriisin opetuksia sekä tämän vaikutuksia talouspolitiikan EU-koordinaatioon.

Tiedonanto käynnistää keskustelut, joiden tarkoituksena on luoda eri osapuolten välille yhteisymmärrystä tulevan koordinaatiokehikon sisällöstä. Keskustelujen odotetaan jatkuvan kevään 2022 ja mahdollisista lainsäädäntömuutoksista keskusteltaisiin vasta syksyllä 2022.

Valtiovarainministeriö valmistelee E-jatkokirjettä E-kirjeeseen E 14/2020 vp.

Suomen kanta

Suomi muodostaa täsmennettyjä kantoja EU:n talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmän ja finanssipoliittisen säännöstön uudistamisen osalta valtioneuvoston jatkokirjelmissä.

Valtioneuvoston EU-selonteon mukaan:
Talous- ja rahaliitossa on ensisijaisen tärkeää, että vastuu talouspolitiikasta kuuluu jäsenvaltioille itselleen, perussopimusten mukaisesti. Tämän toteutuminen edellyttää, että jäsenmailla on aitoa talouspoliittista liikkumavaraa. Jäsenmaiden on kyettävä luomaan hyvinä aikoina itselleen liikkumavaraa huonoja aikoja varten. On tärkeää selvittää mahdollisuuksia monimutkaiseksi muodostuneen finanssipolitiikan sääntökehikon yksinkertaistamiseksi, perussopimuksia kuitenkaan avaamatta. Varsinkin jäsenvaltioiden velkakestävyyteen sekä vaihtotaseiden mahdollisiin epätasapainoihin on keskityttävä entistä painokkaammin. Rahapolitiikan ja

finanssipolitiikan keskinäinen yhteensopivuus on yhä tärkeämpää. Velkajärjestelyjen hallitun toteuttamisen edellytyksiä tulisi parantaa euroalueella. Talouspolitiikan sääntökehikon on mahdollistettava suhdannetilanteeseen nähden oikeinmitoitetun finanssipolitiikan harjoittaminen, mikä tulee ottaa huomioon, mikäli finanssipoliittista sopimusta ja sen roolia uudelleen tarkastellaan.

EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen säännöt on luotu hillitsemään riskiä jäsenvaltioiden ylivelkaantumiselle ja siten ennaltaehkäisemään osaltaan rahapoliittisen itsenäisyyden rapautumista. Jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinoinnissa eurooppalainen ohjausjakso on keskeinen. Eurooppalainen ohjausjakso on ensisijainen väline maiden välisten erojen tasaamiseksi, työllisyyden sekä sosiaalisen koheesion edistämiseksi ja euroalueen vakauden ylläpitämiseksi. Suomi tukee YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) huomioimista osana eurooppalaista ohjausjaksoa ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan ohjausjakson toiminnan tasapainoiseen kehittämiseen niin, että se lähtökohtaisesti keskittyy talouspolitiikan koordinaatioon, mutta huomioi paremmin taloudellisten, sosiaalisten, työllisyys- ja ympäristötoimenpiteiden ja -politiikkojen vaikutukset toisiinsa sekä edistää ekologista jälleenrakentamista. Osana talouspolitiikan ohjausjaksoon liittyvää valmistelua käydään tiivistä vuoropuhelua eri tahojen, kuten työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Prosessi ei kuitenkaan saisi kokonaisuutena ylikuormittua.

Pääasiallinen sisältö

Komission tulkinnan mukaan sen vuoden 2020 helmikuussa julkaiseman tiedonannon pääkohdat ovat yhä voimassa:

i) julkisen talouden kestävyyden ja kasvun varmistaminen sekä makrotalouden epätasapainojen välttäminen,
ii) talouspolitiikan tiiviimmän koordinoinnin erityisesti euroalueella ja jäsenvaltioiden taloudellisen suorituskyvyn lähentymisen edistäminen
iii) makrotaloudellisen lähentymisen edistäminen EU:ssa.

Komission tiedonannon keskeinen sisältö on:

Finanssipoliittisessa kehikossa erityisesti jäsenvaltioiden seuranta on ollut tehokas palauttamaan jäsenmaita budjettikurin piiriin maiden leikattua alijäämiä ja supistettua velkasuhteita seurannan tuloksena. Korjaava osa on ollut ennaltaehkäisevää osaa tehokkaampi väline. Kehikkoa kuvattiin monimutkaiseksi ja huomautettiin osan sen indikaattoreista perustuvan havaitsemattomiin muuttujiin.

Makrotaloudellisen epätasapainon menettely **(**Macroeconomic Imbalance Procedure, MIP) kasvatti jäsenvaltioiden seurannan laajuutta, mutta sen yhteensovittaminen vakaus- ja kasvusopimuksen kanssa on ollut epätäydellistä. Menettely ei ole ottanut tarpeeksi huomioon ilmastonmuutoksesta ja muista ympäristötekijöistä aiheutuvaa painetta. Menettely ei ole johtanut jäsenmaissa tarpeellisiin rakenteellisiin uudistuksiin.

Ratkaisuja euroalueen jäsenmaiden kohtaamiin vakaviin rahoitusvakausongelmiin (myös uhkaaviin) on kehitetty vuodesta 2010 lähtien ja tuloksena on ollut Euroopan vakausmekanismin perustaminen. Kaikki ne euroalueen maat, jotka ovat saaneet mekanismista rahoitusta, ovat pystyneet palaamaan rahoitusmarkkinoille ja saaneet sen jälkeen rahoitusta kestettävällä korkotasolla. Mekanismia voidaan kehittää

muuttamalla ohjelmien luonnetta, vahvistamalla valtioiden omistajuutta ja kasvattamalla läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta.

Komissio toteaa, että sen vuonna 2020 viestimät päähaasteet ovat nyt entistäkin ajankohtaisempia, sillä pandemia on muuttanut talouden olosuhteita, minkä lisäksi on tärkeää edistää vihreää ja digitaalista siirtymää:

1) Jäsenmaiden julkiset velkasuhteet ovat kasvaneet entisestään
2) Julkisten investointien tulisi säilyä korkealla tasolla lähitulevaisuudessa
3) Suhdanteita tasaavat finanssipoliittiset sekä EU-tason politiikkatoimet ovat osoittautuneet erittäin tehokkaiksi välineiksi kriisin negatiivisten vaikutusten heikentämisessä
4) Tehdyt politiikkatoimet ovat korostaneet koordinoidun politiikan merkitystä sekä EU- ja jäsenvaltiotason toimien yhteisvaikutuksen kehittämistä.
5) Nopeassa tahdissa muuttuvat taloudelliset olot ovat osoittaneet, että havaitsemattomien muuttujien käyttäminen finanssipoliittisissa säännöissä tuottaa haasteita ja osa säännöistä ei sovi nopeasti muuttuviin olosuhteisiin.
6) Useat kriisiä edeltäneet makrotaloudelliset epätasapainot ovat kasvaneet ja samalla on syntynyt uusia. Oikea-aikainen reagoiminen on noussut entistäkin tärkeämmäksi.

EU:n finanssipoliittisten sääntöjen tulevaisuus

Komissio toteaa, että EU:n finanssipoliittisissa säännöissä tärkein haaste on (osan) jäsenvaltioista korkeiden julkisten velkatasojen supistaminen kestävällä ja kasvuystävällisellä tavalla. Taloudellisten olojen sen salliessa jäsenvaltioiden tulisi velkatasoissa pyrkiä palaamaan supistuvalle kasvu-uralle ja tässä vahva talouden elpyminen on avainasemassa. Julkiset investoinnit ovat siinä olennaisen tärkeitä ja niitä tuetaan väliaikaisesti elpymis- ja palautumistukivälineellä (Recovery and Resilience Facility, RRF).

Komissio toteaa myös, että koordinoidun politiikan tuottama vakauttava vaikutus on ollut elintärkeää EU-alueelle kohdistuvan negatiivisen shokin heikentämisessä. Yleinen poikkeuslauseke mahdollisti koordinoidun finanssipoliittisen vastauksen kriisiin. Komissio huomauttaa, että finanssipoliittinen elvyttäminen vaikeina aikoina vaatii myös finanssipoliittisen puskurin rakentamisen parempina aikoina.

Komission tulkinnan mukaan sääntökehikon yksinkertaistaminen vaatii erityisesti voimakkaampaa jäsenvaltioiden vastuuta sekä parempaa toimeenpanoa.

Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn tulevaisuus

Komissio toteaa, että makrotaloudellisten epätasapainojen estäminen ja korjaaminen parantavat jäsenmaiden kykyä vastata talouden shokkeihin ja tukevat taloudellista konvergenssia. Epätasapainoihin reagointi auttaa jäsenmaiden palautumista kriisistä ja vahvistaa pitkän aikavälin kasvua.

Vaikka menettely on lisännyt tietoutta makrotalouden epätasapainoista, se ei ole johtanut uudistuksiin jäsenmaissa, joissa on pysyviä epätasapainoja. Monenvälinen vuoropuhelu lisää kansallista sitoutumista poliittisiin toimiin, joita tarvitaan vastatessa tunnistettuihin heikkouksiin. Liiallista epätasapainoa koskevaa menettelyä (Excessive Imbalances Procedure, EIP) ei ole koskaan käynnistetty yhdessäkään jäsenmaassa, joten komissio katsoo, että kaikkia makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn (MIP) osia ei ole käytetty.

MIP:n ja vakaus- ja kasvusopimuksen yhteensovittamista ei ole aina hyödynnetty valvontakehikossa. Komission tulkinnan mukaan saattaisi olla mahdollista yhdistää toimia liittyen epätasapainoihin, mahdollisiin taloudellisiin kasvuhaasteisiin sekä julkisen velan riskeihin. Lisäksi komissio toteaa, että MIP ei toistaiseksi huomioi talouden uusia haasteita liittyen ilmastonmuutokseen sekä muihin ympäristötekijöihin.

Elpymis- ja palautumistukivälineestä opitut asiat

Komissio korostaa, että onnistuneesta finanssipoliittisesta koordinaatiosta sekä elpymis- ja palautumisvälineestä tulisi kerätä oppia tulevaisuutta varten ja hyödyntää sitä uutta finanssipoliittista kehikkoa suunniteltaessa. EU-tasolta lähtenyt aloite oli muodostaa suuren mittakaavan väline, jossa jäsenvaltiot saivat itse suunnitella maakohtaisia uudistuksia ja investointeja.

Komissio nostaa esille, että tämänkaltaisella välineellä on mahdollista kasvattaa jäsenvaltioiden kansallista omistajuutta uudistuksista ja investoinneista, mikä voi edistää toimeenpanoa. Komissio korostaa myös läpinäkyvän arviointi- ja valvontajärjestelmän ja siitä seuraavan molemminpuolisen luottamuksen merkitystä RRF:n toimeenpanossa. Samalla voidaan saavuttaa EU-tasolla laajamittaisia edistysaskeleita määritellyille alueille, kuten vihreä siirtymä ja digitalisaatio.

Jäsenvaltioille esitetyt keskustelun avainkohdat

Komissio on koonnut jäsenmaille 11 avainkohtaa keskustelulle päivitetyssä verkkokyselyssään. Lista on säilynyt lähes ennallaan helmikuun 2020 avauksesta, mutta kohdat 6 ja 11 on lisätty ja kohtaa 9 on muokattu.

1) Kuinka koordinaatiota voidaan parantaa niin, että varmistetaan kestävä julkinen talous kaikissa jäsenmaissa ja edistetään makrotaloudellisten epätasapainojen poistumista ja vältetään uusien muodostuminen?

2) Kuinka varmistetaan vastuullinen finanssipolitiikka, joka turvaa pitkän aikavälin kestävyyttä, mutta sallii suhdannevaihteluiden tasoittamisen lyhyellä aikavälillä?

3) Mikä rooli EU:n talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmällä tulisi olla jäsenvaltioiden kannustamisessa rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin, joita tarvitaan taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien haasteiden selvittämiseksi kuitenkin samalla huolehtimalla velkakestävyydestä?

4) Kuinka EU:n talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmää voidaan yksinkertaistaa ja parantaa sen toimeenpanon läpinäkyvyyttä?

5) Kuinka seurannassa voidaan keskittyä niihin jäsenmaihin, joissa politiikkahaasteet ovat suurimmat ja samalla varmistaa laadukas dialogi ja osallistuminen?

6) Miten elpymis- ja palautumistukivälineen rakenteesta, hallinnasta ja toiminnasta voidaan oppia käytäntöjä, joilla voidaan kehittää koordinaatiota? Erityisesti tarkastelun kohteina ovat (kansallinen) omistajuus, molemminpuolinen

luottamus, valvonta sekä taloudellisen ja finanssipoliittisen ulottuvuuden yhteisvaikutus.

7) Onko olemassa tilaa vahvistaa kansallisia finanssipolitiikan kehikkoja ja parantaa niiden vuorovaikutusta EU:n talouspolitiikan koordinaatiokehikon kanssa?

8) Kuinka talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmä voi varmistaa tehokkaan toimeenpanon? Mikä tulisi olla taloudellisten seuraamusten, mainehaitan ja positiivisten kannusteiden rooli?

9) Miten koordinaatiojärjestelmä (sisältäen vakaus- ja kasvusopimuksen, makrotaloudellisen epätasapainon menettelyn ja EU-ohjausjakson) pitäisi suunnitella pandemiakriisistä aiheutuneiden laajamittaisten vaikutusten sekä niiden johdosta perustettujen väliaikaisten politiikkavälineiden näkökulmasta?

10) Kuinka kehikossa tulisi ottaa huomioon euroalueen tarpeet ja tavoite talous- ja rahaliiton syventämisestä?

11) Muut mahdolliset pandemian taloudellisista muutoksista aiheutuneet haasteet, joita talouspolitiikan koordinaatiokehikkoa suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon?

Komissio kutsuu kaikkia osapuolia EU-instituutioista akateemiseen kenttään osallistumaan julkiseen keskusteluun talouspoliittisen koordinaation tulevaisuudesta. Keskustelua tullaan käymään asiaa käsittelevissä kokouksissa, työryhmissä ja verkossa täytettävässä kyselyssä. Vastauksia ja mielipiteitä otetaan vastaan vuoden 2021 loppuun asti. Komissio avaa verkkosivun, johon se kerää erilaisia tapahtumia ja tiedonantoja asiaan liittyen.

Komissio toteaa, että kaikkien osapuolien kuunteleminen on välttämätöntä laaja-alaisen yhteisymmärryksen luomiselle. Jäsenmaiden, eurooppalaisten instituutioiden ja muiden osapuolten sitoutuminen on tärkeää tehokkaan valvontakehikon muodostamiselle. Komissio ottaa huomioon kaikki julkisessa keskustelussa esiin tuodut mielipiteet ja näkökannat.

Komissio tulee vuoden 2022 ensimmäisen neljänneksen aikana antamaan jäsenmaille finanssipoliittista ohjausta jäsenmaiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmisteluun. Ohjauksessa otetaan huomioon maailmantaloudellinen tilanne, jäsenmaiden yksilölliset tilanteet sekä talouspolitiikan koordinaatiosta käytävät keskustelut. Tavoitteena on lisäksi esittää mahdolliset muutokset talouspolitiikan EU-koordinaatioon siten, että asiasta olisi mahdollista saavuttaa laaja yhteisymmärrys hyvissä ajoin ennen vuotta 2023.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 3.-5.11.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 5.11.2021

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Euroopan Komissio: EU:n talous covid-19-pandemian jälkeen – vaikutukset talouden ohjausjärjestelmään

Valtiovarainministeriö (2020): Komission tiedonanto talouspolitiikan EU-koordinaation arviosta, VM2020-00082

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, Finanssineuvos Marketta Henriksson, p. +358 2955 30441
VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 2955 30522
VM/KO, Finanssineuvos Laura Vartia p. +358 2955 30228
VM/KO, Neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen p. +358 2955 30386
etunimi.sukunimi@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2021/1154, EU/2020/0087

Valtiovarainministeriö PERUSMUISTIO VM2021-00610

KO Kekäläinen Antti(VM), Makkonen Johanna(VM), Napari Sami(VM)

29.10.2021

JULKINEN

Asia

ECOFIN-neuvosto 9.11.2021
6. Taloudellinen elpyminen Euroopassa
a) Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpano
b) (mahd.) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukainen neuvoston täytäntöönpanopäätös
c) EU:n elpymisvälineen NGEU:n rahoittaminen

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus

E 66/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

a) Tarkoitus on saada tilannekatsaus ja vaihtaa näkemyksiä elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanosta. Aiheesta on keskusteltu laajasti pitkin vuotta talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa ja talous- ja rahoituskomiteassa. Tätä talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokousta edeltävä keskustelu on käyty talous- ja rahoituskomiteassa 25.10.2021.

   Komission ehdotuksista neuvoston täytäntöönpanopäätöksiksi elpymis- ja palautumissuunnitelmien arvioinnin hyväksymiseksi on keskusteltu 22 maan osalta. Suomen suunnitelmaa koskeva keskustelu käytiin ylimääräisessä talous- ja rahoitusasioiden neuvoston videokokouksessa 28.10.2021. Muodollisesti EU:n neuvosto hyväksyi Suomen suunnitelman täytäntöönpanopäätöksellä kirjallisessa menettelyssä 29.10.2021.

b) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukainen neuvoston täytäntöönpanopäätös on merkitty 9.11. Ecofin-neuvoston asialistalle mahdollisena asiakohtana. Komissio ei kuitenkaan ole antanut uusia ehdotuksia täytäntöönpanopäätöksiksi, joten asiakohta jäänee pois asialistalta.

c) Elpymis- ja palautumistukivälineen varainhankintaa on käsitelty talous- ja rahoituskomiteassa syyskuussa 2021. Komissio antoi ensimmäisen neljännesvuosikatsauksensa 14.10. toimielinten välisessä NGEU-kokouksessa. Nyt saadaan komission tilannepäivitys ja käydään näkemystenvaihto.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

a) Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano etenee. 26 EU-maata on toimittanut elpymis- ja palautumissuunnitelmansa 29.10.2021 mennessä. Bulgarian toimitettua lokakuun puolivälissä suunnitelmansa Alankomaat on ainut maa, joka ei ole vielä toimittanut suunnitelmaansa. Komissio tekee arvioita toimitetuista suunnitelmista ja ehdotukset neuvoston täytäntöönpanopäätöksiksi. Tämän jälkeen neuvostolla on neljä viikkoa aikaa hyväksyä päätökset. Komissio on antanut 22 ehdotusta neuvoston täytäntöönpanopäätöksiksi ja 22 päätöstä on hyväksytty neuvostossa.

Suomi toimitti suunnitelmansa komission arvioitavaksi 27.5.2021. Komission arvio Suomen suunnitelmasta julkaistiin 4.10.2021. Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston epävirallisessa videokokouksessa keskusteltiin komission arviosta 28.10.2021. Suomen suunnitelma hyväksyttiin kirjallisella menettelyllä 29.10.2021.

Tähän mennessä 17 jäsenmaata on saanut ennakkomaksuja elpymis- ja palautumistukivälineestä. Lisäksi ensimmäisiä maksupyyntöjä jäsenmailta toteutuneiden tavoitteiden ja välitavoitteiden mukaan odotetaan jo syksyllä.

b) Komissio ei ole antanut uusia ehdotuksia neuvoston täytäntöönpanopäätöksiksi, joten tämä asiakohta jäänee pois kokouksen asialistalta.

c) Komissio on tehnyt pitkäaikaista varainhankintaa neljässä syndikoidussa emissiossa lokakuun puoliväliin mennessä yhteensä 54 mrd. eurolla. Syyskuussa komissio alkoi hyödyntää myös kuukausittaisia velkakirjahuutokauppoja täydentävänä varainhankinnan muotona. Vihreiden velkakirjojen liikkeeseenlaskut on puolestaan tarkoitus aloittaa vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä. EU aikoo laskea liikkeeseen yhteensä 80 mrd. eurolla pitkäaikaista velkaa vuoden 2021 aikana.

Pitkän varainhankinnan lisäksi komissio on tehnyt lyhyttä varainhankintaa. Kesän aikana luottolimiittejä (*credit lines*) on hyödynnetty yhteensä 16 mrd. euroa. Lisäksi EU-bill huutokauppaohjelma on aloitettu ja varainhankintaa on tehty yhteensä 14 mrd. euron edestä.

Keskeinen tavoite NGEU-varainhankinnassa ja velanhallinnassa on takaisinmaksun ennustettavuus ja tasaisuus omien varojen päätöksen mukaisesti, sekä säännöllinen ja hallittavissa oleva takaisinmaksuaikataulu EU-budjetin ja RRF-lainoja saavien jäsenmaiden näkökulmasta. Lainat tulee maksaa takaisin 30 vuoden kuluessa, eli vuosina 2051-2056. Jos maksimimäärä, eli 360 mrd. euroa (2018 hintoina) RRF-lainoja nostetaan, tulee vuotuinen takaisinmaksu olemaan arviolta yhteensä noin 18 mrd. euroa (2018 hintoina) vuosina 2036-2051.

Varainhankinnan kustannukset syyskuun 15. päivän tilanteen mukaan arvioituna on n. 0,1 % vuositasolla. Likviditeetin hallinnan kustannukset olivat periodilla kesäkuu-syyskuu n. 13 milj. euroa, joiden arvioidaan pienentyvän loppuvuotta kohden mm. EU-bill ohjelman lanseerauksen myötä.

Komission huhtikuussa julkaisemasta NGEU:n varainhallinnan strategiaa koskevasta tiedonannosta on toimitettu 27.5.2021 eduskunnalle E-kirje E 66/2021 vp.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 3.-5.11.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 5.11.2021

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa koskevan täytäntöönpanopäätöksen hyväksynnän (29.10.2021) jälkeen Suomi saa käyttöönsä 13 prosenttia elpymissuunnitelman EU-rahoituksesta eli 271 miljoonaa euroa nykyhinnoin. Eduskunta on hyväksynyt kolmannen lisätalousarvion, joka linjaa rahoituksen käyttöä tänä vuonna. Ensi vuoden EU-rahoitus sisältyy hallituksen talousarvioesitykseen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KO, neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen, puh 0295
VM/BO, erityisasiantuntija Johanna Makkonen, puh. 029 516 0587
VM/RMO, finanssineuvos Sami Napari, puh. 0295 530 328
etunimi.sukunimi@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2020/0087

Valtiovarainministeriö PERUSMUISTIO VM2021-00597

KO Kekäläinen Antti(VM), Railavo Jukka(VM)

26.10.2021

JULKINEN

Asia
ECOFIN-neuvosto 9.11.2021, Bryssel;
7. Energian hinnat, inflaatio ja vaikutukset toimintapolitiikkaan

Kokous
Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus
E 112/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 13 päivänä lokakuuta 2021 tiedonannon energiahinnoista. Energiahinnoista on keskusteltu euroryhmässä 4.10. ja ympäristöneuvostossa 6.10. Eurooppa-neuvosto käsitteli asiaa 21.–22.10. kokouksessaan ja toi esille näkemyksiään kokouksen hyväksytyissä päätelmissä. Energianeuvosto kokoontui ylimääräiseen kokoukseen energiahinnoista 26.10. Energiahintoihin ja inflaatioon liittyvää keskustelua on valmisteltu komission taustoitukseen pohjautuen talous- ja rahoituskomiteassa 29.10.2021.

Tässä talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksessa käydään näkemystenvaihto energiahinnoista, inflaatiosta ja politiikkatoimenpiteistä.

Suomen kanta

Suomi on esittänyt komission tiedonantoon liittyen kantansa valtioneuvoston E-selvityksessä eduskunnalle E 112/2021 vp:

Suomi pitää energiahinnan nousun vaikutuksia kuluttajille valitettavana. Suomi pitää komission tiedonannossaan esittämiä toimenpidevaihtoehtoja tilanteen helpottamiseksi lähtökohtaisesti perusteltuina ja oikeansuuntaisina.

Etsittäessä ratkaisuja energian hintojen nousulle on huomioitava, että nousulle on useita selittäviä tekijöitä, joista merkittävin on fossiilisten polttoaineiden kallistuminen. Fossiilisista polttoaineista luopuminen ja uusiutuvan ja muun päästöttömän energian osuuden kasvattaminen on tärkeää, koska nämä myös auttavat suojaamaan hintashokeilta pidemmällä aikavälillä.

EU:n ei tulisi ryhtyä toimiin, jotka aiheuttaisivat häiriöitä päästökauppajärjestelmälle tai sähkömarkkinoille. Markkinamallien lyhytjänteinen muokkaaminen tai kilpailun rajoittaminen johtaa tehottomuuteen ja korkeampaan energian hintaan pitkällä aikavälillä. On hyvä, että komissio tukee nykyisen markkinamallin pitkäjänteistä kehittämistä. Suomi pitää myös aiheellisena, että komissio tutkii, onko

päästöoikeusmarkkinoilla ja energiamarkkinoilla, erityisesti kaasumarkkinoilla, esiintynyt energianhintojen nousua aiheuttaneita kilpailunrajoituksia.

Suomi pitää tarpeellisena tehostaa kaasuvarastojen käytettävyyttä. Mahdollisia lisätoimia tai –velvoitteita harkittaessa on kuitenkin syytä huomioida jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet ja jäsenvaltioiden voimassa olevat kansalliset varautumisjärjestelmät.

Keskustelun tilapäisestä energiahintojen noususta ei tule johtaa siihen, että ilmasto-paketin kunnianhimontasoa kyseenalaistettaisiin. Ilmastopaketti on osa ratkaisua, ei hintojen nousun ensisijainen syy. On myös tärkeää, että energiahintojen nousun perusteella ei luoda uusia EU:n sisäisiä tulonjakomekanismeja. Merkittävistä rahoituksellisista uudelleenkohdennuksista ei tule linjata ilman huolellista valmistelua ja arviointia. Hintojen noustessa on kansallisissa toimissa tärkeää kiinnittää huomiota haavoittuvimmassa asemassa oleviin kuluttajiin. Suomessa näiden kuluttajien asema on turvattu kansallisen sosiaalipolitiikan toimin.

Komission esittämään sähkön vähittäismarkkinoiden yhdentämissuunnitelmiin Suomi suhtautuu pohjoismaisten kokemusten perusteella varauksellisesti. Yhdentämisen vaatimat investoinnit tulisi selvittää huolella ja ottaa huomioon maiden eri lähtökohdat esimerkiksi tiedonvaihdossa ja vähittäismarkkinoiden kilpailun tasossa.

Pääasiallinen sisältö

Komissio antoi 13.10.2021 tiedonannon koskien toimenpiteitä, joilla voidaan lieventää energiahintojen tilapäisen nousun vaikutuksia kotitalouksille ja yrityksille. Tiedonannon sisältöä on käsitelty valtioneuvoston E-selvityksessä eduskunnalle E 112/2021 vp.

Talouden voimakkaan elpymisen ja taustalla vaikuttavien tarjontarajoitusten myötä inflaatio on kiihtynyt huomattavasti EU:ssa ja monissa muissa kehittyneissä talouksissa vuoden alusta lähtien alhaisten vuosien jälkeen. Vaikka inflaation kiihtymistä oli odotettavissa, niin nousun nopeus ja sen suuruus ovat tulleet yllätyksenä.

Pääasiallinen syy on hyödykkeiden – erityisesti öljyn ja kaasun – hintojen nousu historiallisen matalalta takaisin pandemiaa edeltävälle tasolle tai sen yläpuolelle. Lisäksi tuotanto- ja logistiikkahäiriöt jatkuvat monissa osissa maailmaa. Tästä johtuva tuotantopanosten niukkuus on johtanut tuotantoketjun alkupään hintapaineiden voimistumiseen, ja tuottajahintainflaatio ja yritysten myyntihintaodotukset EU:ssa ovat historiallisessa huipussaan. Pohjainflaatio, joka ei sisällä energiaa, viittaa hillitympiin hintapaineisiin.

Läheinen yhteys pandemian jälkeiseen talouden sopeuttamiseen viittaa siihen, että nykyisen kohonneen inflaation pitäisi olla ohimenevää, vaikka pysyvien inflaatiopaineiden riskejä ei pidä hylätä.

Sähkön hintoja nostivat pääasiassa kaasun maailmanlaajuinen kysynnän kasvu talouden elpymisen myötä. Myös kausiluonteiset sääolosuhteet (vähäinen sateisuus ja tuulisuus kesällä) nostivat hintoja. Seurauksena uusiutuvien energialähteiden tuotanto on vähentynyt Euroopassa. Sähkön markkinahinnat ovat nousseet vuositasolla lähes 200 %. Tämä on vaikuttanut myös vähittäishintoihin, mutta paljon vähemmän (+ 9 % EU:n keskiarvo elokuuhun 2021 asti).

Markkinat noudattavat marginaalimallia, jolloin seuraavan päivän sähkön lopullinen hinta on sidottu kalleimman polttoaineen hintaan, joka tarvitaan ennakoituun kysyntään.

Järjestelmä on suunniteltu tarjoamaan sähköyhtiöille mahdollisuus saada takaisin investoinnit ja käyttökulut.

Suomessa sähkön vähittäishinnat ovat nousseet lähes 15 % vuoden alusta lokakuuhun. Suomen sähkönhinnat ovat alhaisia verrattuna Keski-Euroopan maihin, ja sähkön osuus kotitalouden kulutuksesta on alhainen. Energian hinnankorotukset vaikuttavat eniten energiaköyhiin kotitalouksiin sekä pieni- ja keskituloisiin kotitalouksiin, koska ne käyttävät huomattavasti suuremman osan tuloistaan energiaan. Kaasun ja sähkön hintojen nousulla voi olla merkittäviä vaikutuksia myös teollisuuteen ja pk-yrityksiin.

Suomessa sähkön hinnan nousulla ei ole ollut merkittäviä vaikutuksia kuluttajahintoihin syyskuussa 2021. Lokakuun ennakkotietojen mukaan yhdenmukainen inflaatio kiihtyy 2,8 prosenttiin, mistä energian hinnat nousivat yli 15 %, mikä kiihdyttää HICP inflaatiota 1,4 prosenttiyksikköä. Ennakkotietojen perusteella sähkönhintojen tai öljyn hinnan nousun eroja ei voi arvioida. Suomessa markkinahintojen nousu on kiihdyttänyt sähkön vähittäishintoja lähes 20 % lokakuussa. Teollisuuden tuottajahinnoissa sähkön markkinahintojen nousu näkyi jo syyskuussa.

Euroalueen yhdenmukainen inflaatio kiihtyy ennakkotietojen perusteella 4,1 prosenttiin lokakuussa. Energian hinnat nousivat yli 23 %, mikä nosti euroalueen HICP inflaatiota yli 2,2 prosenttiyksikköä.

Komission tiedonannon mukaan nykyinen hintapiikki on todennäköisesti väliaikaista. Kaasun tukkuhinnat pysyvät todennäköisesti korkeina talvikuukausina ja laskevat huhtikuusta 2022 alkaen.

Vastatakseen viimeaikaiseen energiahintojen nousuun monet jäsenvaltiot ovat keskustelleet toimenpiteistä tai suunnitelleet tai hyväksyneet toimenpiteitä energian hintojen nousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten torjumiseksi. Useissa tapauksissa tällaisilla toimenpiteillä on suora budjettivaikutus. Näiden toimenpiteiden kustannukset julkiselle taloudelle riippuvat viime kädessä energian hintojen tulevasta kehityksestä ja siitä, kuinka kauan toimenpiteitä sovelletaan. Myös toimenpiteiden yhdistelmä saattaa muuttua tulevaisuudessa. Jäsenmaissa sekä tulo- että menopuolen toimia on suunniteltu tai tehty. Esimerkkejä toimista ovat verohelpotukset, sosiaalietuudet ja tukipalkkiot. Jotkin toimet ovat kohdennettuja esimerkiksi pienituloisille talouksille tai pienyrityksille, toiset taas eivät ole kohdennettuja.

Myös Eurooppa-neuvosto käsitteli kokouksessaan 21.–22.10.2021 energian viimeaikaista hintapiikkiä ja hintojen nousun vaikutuksia kansalaisiin ja yrityksiin, erityisesti haavoittuviin kansalaisiin ja pk-yrityksiin, näiden pyrkiessä toipumaan koronapandemiasta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

VM, TEM, LVM, YM, VNK
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 3.-5.11.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 5.11.2021

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2021) 660 final, Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Tackling rising energy prices: a toolbox for action and support, 13.10.2021.

[Commission Note for the Economic and Financial Committee: Inflation in the euro area and the EU, October 2021

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/ KO neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen p. 02955 30386
VM/KO finanssineuvos Jukka Railavo, p. 02955 30540
etunimi.sukunimi@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2021/1130

Asia
ECOFIN-neuvosto 9.11.2021, Bryssel;
8. Päätelmät eurooppalaisen ohjausjakson tulevaisuudesta RRF:n yhteydessä

Kokous
Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Tarkoitus on hyväksyä neuvoston päätelmät liittyen eurooppalaisen ohjausjakson tulevaisuuteen. Asiaa on valmisteltu komiteatasolla elo-lokakuussa 2021.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmäluonnoksessa neuvosto panee merkille, että vuonna 2020 koko EU:n talouspolitiikan, finanssipolitiikan ja työllisyyspolitiikan vuotuisen koordinoinnin kehystä eli eurooppalaista ohjausjaksoa muutettiin väliaikaisesti koronapandemian vuoksi kielteisten terveys- ja sosioekonomisten seurausten huomioon ottamiseksi. Uudet taloudelliset olosuhteet ja Euroopan vastaus koronakriisiin aiheuttivat ohjausjakson väliaikaisen mukauttamisen myös vuonna 2021, ja politiikkaohjauksessa keskityttiin yksinomaan finanssipolitiikkaan, kun huomiota kiinnitettiin elpymis- ja palautumissuunnitelmien valmisteluun, hyväksymiseen ja täytäntöönpanoon.

Neuvosto on tyytyväinen siihen, että eurooppalaisen ohjausjakson mukauttaminen vuosina 2020 ja 2021, mukaan lukien julkisen talouden ohjaus, auttoi koordinoimaan poliittisia toimia, joilla pyritään tehokkaasti torjumaan pandemiaa, ylläpitämään taloutta ja tukemaan kestävää elpymistä. Neuvosto on päätelmäluonnoksessa yhtä mieltä siitä, että myös tänä poikkeuksellisena aikana eurooppalainen ohjausjakso osoittautui uskottavaksi ja joustavaksi kehykseksi EU:n talous-, finanssi- ja työllisyyspolitiikan koordinoinnille.

Päätelmäluonnoksessa neuvosto korostaa, että eurooppalaisen ohjausjakson ja elpymis- ja palautumistukivälineen olisi jatkettava vastaamista kriisin vaikutuksiin ja edistettävä taloudellisen resilienssin vahvistamista ja kestävää, dynaamista ja osallistavaa pitkän aikavälin kasvua ja siten parantaa EU:n talouksien lähentymistä. Neuvosto korostaa, että talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson olisi jatkossakin varmistettava finanssi-, rahoitus-, talous- ja työllisyyspolitiikan kattava valvonta ja että sen olisi seurattava

tarkasti olemassa olevia ja muuttuvia riskejä ja haasteita, havaittava politiikkatoimenpidetarpeita ja varmistettava niiden seuranta. Talouspolitiikan eurooppalaisella ohjausjaksolla olisi kiinnitettävä erityistä huomiota vihreään ja digitaaliseen siirtymään, jonka on oltava elpymisen keskeinen tekijä. Ohjausjakson pitäisi edistää kestävää talouskasvua, toimivia työmarkkinoita ja sosiaalista osallisuutta.

Neuvosto kehottaa päätelmissä palaamaan nopeasti eurooppalaisen ohjausjakson keskeisiin osiin vuoden 2022 syklissä ja erityisesti palauttamaan maakohtaiset raportit ja maakohtaiset suositukset. Se korostaa, että on otettava huomioon käynnissä oleva elpymisprosessi, siihen liittyvät epävarmuustekijät ja elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpano. Neuvosto korostaa, että maakohtaisten suositusten olisi keskityttävä laajasti talous-, finanssi- ja työllisyyspolitiikan haasteisiin, mukaan lukien ne haasteet, joilla on suuria heijastusvaikutuksia.

Päätelmäluonnoksessa neuvosto korostaa tarvetta varmistaa eurooppalaisen ohjausjakson ja elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon keskinäinen täydentävyys ja synergioiden hyödyntäminen, mukaan lukien raportointivaatimusten virtaviivaistaminen mahdollisuuksien mukaan liiallisen hallinnollisen taakan ja päällekkäisyyksien välttämiseksi. Neuvosto odottaa komissiolta ohjeita ajoissa kansallisista raportointi- ja seurantavaatimuksista, erityisesti vuotuisten kansallisten uudistusohjelmien vähimmäisvaatimusten osalta.

Neuvosto korostaa myös, että on tärkeää käydä avointa vuoropuhelua komission yksiköiden kanssa kansallisista talous-, finanssi- ja työllisyyspolitiikoista koko eurooppalaisen ohjausjakson ajan. Laaja-alainen keskinäinen ymmärrys kansallisista toimenpidetarpeista voi lisätä kansallista sitoutumista talouspolitiikan EU-ohjausjaksoon ja edistää asiaankuuluvien poliittisten uudistusten parempaa täytäntöönpanoa. Päätelmäluonnoksessa neuvosto korostaa, että prosessin läpinäkyvyys on varmistettava yhdessä kansallisen omistajuuden kanssa.

Päätelmissä neuvosto muistuttaa, että monenvälinen valvonta ja siihen liittyvät vertaisarvioinnit ovat edelleen keskeisessä asemassa EU:n talouspolitiikan koordinoinnissa talouspolitiikan EU-ohjausjakson aikana. Lisäksi se korostaa, että komission korkealaatuinen analyysi ja toimenpidesuositukset ovat avainasemassa tehokkaissa monenvälisissä tarkasteluissa ja näitä seuraavissa kansallisissa toimissa.

Päätelmäluonnoksessa neuvosto toteaa odottavansa, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleinen poikkeuslauseke deaktivoidaan vuodesta 2023 alkaen. Se korostaa tarvetta turvata talouden elpyminen ottaen huomioon myös talousnäkymien epävarmuus ja tämän kriisin epäsymmetriset vaikutukset, samalla varmistaen, että finanssipolitiikka on ketterää ja olosuhteisiin mukautettua, ja julkisen talouden kestävyys säilyy keskipitkällä aikavälillä.

Neuvosto korostaa, että on tärkeää seurata jatkuvasti maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoa talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa ja tiedottaa täytäntöönpanon edistymisestä vuosittain. Säännöllinen tilannekatsaus EU:n tasolla ja siihen liittyvät vertaisarvioinnit ovat edelleen ratkaisevan tärkeitä uudistusten täytäntöönpanon edistämiseksi. Päätelmäluonnoksessa neuvosto panee merkille, että suurten rakenteellisten uudistusten tehokas täytäntöönpano voi viedä useita vuosia ja muistuttaa siksi, että talouspolitiikan rakenteellisten suositusten antaminen harvemmin kuin vuosittain yhdistettynä vuosittaiseen arviointiin voisi olla mahdollisesti hyödyllistä.

Neuvosto on tyytyväinen makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn (mukaan lukien komission vuoden 2021 hälytysmekanismiraportti ja perusteelliset tarkastelut) jatkuvaan täytäntöönpanoon myös koronapandemian ja siihen liittyvän lisääntyneen talouden epävarmuuden yhteydessä. Se kehottaa seuraamaan tiiviisti nykyisten epätasapainojen kehitystä ja pysymään valppaana uusien epätasapainojen havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä muistuttaa, että elpymis- ja palautumistukivälineen nopea ja tehokas täytäntöönpano voi edistää epätasapainojen korjaamista ja ehkäisemistä.

Päätelmissä neuvosto suunnittelee käyvänsä perusteellisia keskusteluja komission 19. lokakuuta uudelleen käynnistämästä talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelusta ja sen mahdollisista vaikutuksista talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson toimintaan, erityisesti vakaus- ja kasvusopimuksen ja makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn osalta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 3.-5.11.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 5.11.2021

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

The Future of the European Semester in the context of the Recovery and Resilience Facility Draft ECOFIN Council conclusions, 13171/21

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/ KO neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen p. 0295 530 386
VM/KO finanssineuvos Laura Vartia p. 0295 530 228
VM/EUS finanssineuvos Marketta Henriksson, p. 02955 30441

EUTORI-tunnus

EU/2020/0087

Asia
Ecofin-neuvoston kokous 9.11.2021, Bryssel;
9. Lokakuussa 2021 pidettyjen G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien sekä IMF:n kokousten seuranta

Kokous
Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Asiakohdassa puheenjohtaja ja komissio tiedottavat lokakuussa 2021 pidettyjen G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien sekä IMF:n kokouksista.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi puheenjohtajan ja komission raportin lokakuussa 2021 pidetyistä G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien sekä IMF:n kokouksista.

Pääasiallinen sisältö

G20-maiden valtiovarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat totesivat kokouksessaan, että maailmantalouden näkymät ovat parantuneet rokotusohjelmien etenemisen ja politiikkatuen ansiosta. Elpyminen on kuitenkin epätasaista sekä maiden välillä että niiden sisällä. Uudet virusvariantit ja rokotusohjelmien epätasainen eteneminen aiheuttavat uhkakuvia talouden elpymiselle ja pandemian loppumiselle.

G20-maat totesivat olevansa päättäväisiä saamaan pandemian hallintaan kaikkialla mahdollisimman pian. Kuten aiemmissa kokouksissa, G20-maat sanoivat olevansa sitoutuneita varmistamaan rokotteiden, diagnostiikan ja hoitojen tasapuolisen saatavuuden maailmanlaajuisesti. G20-maat myös korostivat kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä pandemian lopettamiseksi ja vakuuttivat tukensa yhteistyöaloitteille, erityisesti ACT-A-aloitteelle ja sen rokotepilarille COVAXille. G20-maat tulevat keskustelemaan konkreettisista ehdotuksista tuleviin pandemioihin varautumisesta ja vastaamisesta 29. lokakuuta pidettävässä G20-maiden valtiovarainministerien ja terveysministerien yhteiskokouksessa.

G20-maat sopivat koordinoivansa toimintaansa globaalien haasteiden vastaisessa työssä, kuten ilmastonmuutoksen ja luonnonsuojelun osalta sekä vihreän siirtymän tukemisessa. Maat myös huomauttavat, että systemaattisemmalle analyysille ilmastonmuutoksen aiheuttamista makrotaloudellisista riskeistä on tarvetta. Kansainvälisiä rahoituslaitoksia, mukaan lukien kehityspankkeja, kannustetaan vahvemmin pyrkimään yhdenmukaistamaan toimintaansa Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteiden kanssa.

G20-maat olivat tyytyväisiä, että Pariisin klubin ja G20-maiden yhteinen DSSI-aloite (Debt Service Suspension Initiative, DSSI) alhaisen tulotason maiden velanhoitomenojen lykkäämisestä on edistetty. Kaikkien kahdenvälisten velkojien tulisi liittyä aloitteeseen ja laittaa se käytäntöön läpinäkyvästi. Kehityspankit ovat tukeneet DSSI-oikeutettuja maita 55 miljardilla Yhdysvaltain dollarilla huhtikuun 2020 ja syyskuun 2021 välisenä aikana. Lisäksi Pariisin klubi ja G20 ovat sopineet yhteisestä velkajärjestelykehikosta (Common Framework for Debt Treatments beyond the DSSI), joka on tarkoitettu käytettäväksi DSSI-aloitteen jälkeen siinä tapauksessa, että maa tarvitsee velkajärjestelyä. G20-maat kiittelivät edistystä tällä saralla ja sitoutuivat tämän yhteisen velkajärjestelykehikon toimeenpanoon sekä painottivat avoimen ja läpinäkyvän prosessin tärkeyttä. G20-maat toistivat, että yksityisen sektorin velkojien osallistuminen on tärkeää. Lisäksi painotettiin työtä velkojen läpinäkyvyyden parantamiseksi.

G20-maat vakuuttivat halukkuuttaan jatkaa yhteistyötä oikeudenmukaisen, kestävän ja modernin kansainvälisen verojärjestelmän saavuttamiseksi. G20-maat antoivat tukensa OECD:n kansainvälistä verotusta koskevalle ratkaisulle ja peräänkuuluttivat tarvetta aloittaa tarpeelliset lailliset toimenpiteet niin pian kuin mahdollista, jotta uudet säännöt saadaan voimaan globaalilla tasolla vuonna 2023.

Lisäksi G20-maat korostivat tarvetta kehittää rahoitusmarkkinoiden sääntelyä globaalilla tasolla rajat ylittävien maksujen ja keskuspankkien digivaluuttojen osalta.

Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (IMFC) kokous pidettiin 14.10.2021. IMFC:n kokous käynnistyi puheenjohtajan, Ruotsin Magdalena Anderssonin lyhyellä avauksella maailmantalouden tilanteesta. Kuten G20-kokouksessa myös IMFC:n kokouksessa todettiin, että maailmantalouden elpyminen jatkuu politiikkatoimien ja kehittyneiden maiden nopeasti edenneen rokotustahdin myötä. Epävarmuus on kuitenkin yhä suurta ja alasuuntaiset riskit dominoivat riskinäkymää. Myös erot elpymisessä niin maiden välillä kuin niiden sisällä ovat huolestuttavasti kasvaneet ja näyttävät pysyvämmiltä johtuen mm. eroista rokotustahdissa ja jäljellä olevan politiikkatilan rajallisuudesta alemman tulotason maissa. Politiikkatoimista Andersson painotti, että rokottamisen eteen on tehtävä enemmän. Lopuksi hän puhui vihreän siirtymän tärkeydestä ja siitä, että hauraimpia talouksia on tuettava sen toteuttamisessa.

IMF:n toimitusjohtaja Kristalina Georgievan puheenvuoro pohjautui globaaliin politiikkaohjelmaan, joka korostaa rokottamista, politiikkatuen kalibrointia sekä talouksien uudistamisen kiihdyttämistä. Toimitusjohtaja näki hybridimuotoisen kokouksen askeleena takaisin normaaliin, mutta muistutti samalla, että pandemia ei ole vielä ohi. Georgieva korosti, että maailmantalouden elpyminen jatkuu, mutta erot maiden välillä ovat muuttumassa pysyvämmiksi. Pandemia ja virusmutaatiot ovat yhä merkittävin riski elpymiselle, mutta haasteita nousee myös politiikkatilan loppumisesta, inflaatiosta, velasta sekä eriarvoisuudesta.

Politiikkateemoista Georgieva nosti esiin kolme tärkeintä. Ensinnäkin rokote tulee saada saataville kaikille ja uusi monenkeskisten johtajien työryhmä (multilateral leaders task force) on tärkeä tässä yhteydessä. Toiseksi politiikkaympäristö on muuttumassa hankalammaksi ja jatkossa politiikkatoimien kohdentaminen on yhä tärkeämpää. Finanssipolitiikka tulisi kohdentaa terveystoimiin sekä hauraimmille ryhmille. Rahapolitiikan osalta Georgieva alleviivasi selkeää viestintää inflaatio-odotuksista sekä rahapolitiikan näkymistä, jotta vahingollisilta rajat ylittäviltä vaikutuksilta voidaan välttyä. Kolmanneksi talouksien uudistamisen kiihdyttäminen on tärkeää, jotta tulevaisuuden talouskasvu olisi vihreää, digitaalista ja osallistavaa. Lisäksi toimitusjohtaja viittasi IMF:n

elokuiseen SDR-allokaatioon (Special Drawing Rights Allocation) tärkeänä merkkipaaluna ja kertoi, että monet maat ovat jo hyötyneet allokaation tuomasta lisälikviditeetistä. Lopuksi Georgieva puhui IMF:n roolista globaalin rahoitusjärjestelmän turvaverkon keskiössä.

Toimitusjohtajan jälkeen jäsenmaat pitivät omia lyhyitä puheenvuorojaan. Kokouksen lopuksi kommunikea hyväksyttiin ilman muutoksia. Kommunikea korosti muuan muassa ilmastomuutoksen vastaista työtä. Maat tulevat vauhdittamaan reformeja kestävien talouksien aikaansaamiseksi ja edistämään Pariisin sopimuksen tavoitteita, samalla huomioiden maakohtaiset tekijät. Tässä yhteydessä tullaan toimeenpanemaan monipuolisesti erilaisia politiikkatoimia unohtamatta kaikkein heikommassa asemassa olevia. Kommunikeassa myös julistettiin historiallinen SDR-allokaatio tervetulleeksi ja tuettiin IMF:n pyrkimystä löytää vapaaehtoisia ja kansallisia prosesseja huomioivia ratkaisuja SDR:ien kanavoimiseksi vahvemmista maista heikommassa asemassa oleviin nouseviin talouksiin ja kehitysmaihin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 3.-5.11.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 5.11.2021

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

G20 kommunikea, 13.10.2021
https://www.g20.org/wp-content/uploads/2021/10/G20-FMCBG-Communique%CC%81-Fourth-G20-FMCBG-meeting-13-October-2021.pdf

IMFC kommunikea, 14.10.2021
https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/10/14/communique-of-the-forty-fourth-meeting-of-the-imfc

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR, Finanssiasiantuntija Mikko Sihvola, 0295530303
etunimi.sukunimi@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2020/0090

Asia
ECOFIN-neuvosto 9.11.2021, Bryssel:
10. Päätelmät EU:n tilastoista

Kokous
Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Esillä on Eurostatin laatima vuoden 2021 tilannekatsaus Euroopan talous- ja rahaliiton (EMU) informaatiovaatimuksista eli EU:n taloustilastojen kehittämistyöstä sekä katsauksen pohjalta laadittu luonnos neuvoston päätelmiksi.

Tilastopaketista keskustellaan talous- ja rahoituskomiteassa (EFC) ja ECOFIN-neuvostossa kerran vuodessa. Asiaa on valmisteltu EFC:n tilastoalakomiteassa 15.10. ja EFC:ssä 25.10., jossa päätelmistä saavutettiin yhteisymmärrys. ECOFIN-neuvoston on tarkoitus hyväksyä päätelmät 9.11.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät EU:n tilastoista.

Pääasiallinen sisältö

Neuvoston päätelmissä toivotetaan tervetulleeksi Euroopan tilastojärjestelmän kyky vastata COVID-19-pandemian haasteeseen, varmistamalla julkaisuaikatauluissa pysymisen ja vastaamalla olemassa oleviin ja uusiin käyttäjätarpeisiin. Erityisesti huomioidaan kuukausittainen *European Statistical Recovery Dashboard*, joka kokoaa yhteen relevantteja taloudellisia ja sosiaalisia trendejä pandemian toipumisvaiheessa.

Päätelmissä peräänkuulutetaan EU:n instituutioiden tilinpitokehikon laajentamista, jotta elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) vaikutukset näkyisivät tilastoissa. Tätä on ajanut etenkin Saksa, joka esitteli asiaa jo joulukuun 2020 tilastoalakomitean kokouksessa. Tällä hetkellä komission ottamat RRF-lainat näkyvät kansantalouden tilinpidossa vasta siinä vaiheessa, kun jokin jäsenmaa lainaa komissiolta oman RRF-lainansa osuuksia. Jos EU:n instituutiot komissio mukaan lukien laatisivat jäsenmaiden tapaan täydelliset kansantalouden tilinpidon mukaiset sektoritilit, olisi jäsenmaiden

helpompi seurata komission RRF:n puitteissa ottamia lainoja sekä komission jäsenmaille siirtämien laina- ja avustusvirtojen ajoittumista.

Päätelmissä tunnustetaan tarve varmistaa riittävät resurssit Eurostatille ja kansallisille tilastoviranomaisille, jotta ne pystyisivät ottamaan käyttöön uusia tietolähteitä ja digitaalisia teknologioita tuottaakseen ajantasaisempia ja hienojakoisempia virallisia tilastoja.

Päätelmissä huomioidaan Euroopan tilastojärjestelmän muistio tulevasta Data Act ehdotuksesta, jolla pyritään avaamaan yksityisten yritysten rekisteriaineistot tilastoviranomaisten käyttöön.

Päätelmissä toivotetaan tervetulleeksi Eurostatin saavutukset koskien kestävän kehityksen tavoitteita kuvaavia indikaattoreita (Sustainable Development Goals at European Union level) ja rohkaistaan Eurostatia ja jäsenmaita valvomaan SDG-tavoitteiden edistymistä.

Koskien v. 2021 tilannekatsausta (Status report on information requirements in EMU) päätelmissä huomioidaan meneillään oleva kansantalouden tilinpidon EKT 2010 – lähettämisohjelman keskiväliarviointi, jossa on tarkoituksena korjata lähettämisohjelmassa ilmenneitä puutteita. Käytännössä komissio haluaisi jäsenmailta joitakin tietoja joko tarkemmalla tasolla ja/tai nopeammin kuin mitä alkuperäisessä lähettämisohjelmassa.

Päätelmissä huomioidaan Euroopan keskuspankin (EKP) suositus omistusasumisen hintojen vaiheittaisesta mukaan ottamisesta harmonisoituun kuluttajahintaindeksiin (HICP).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö ja Tilastokeskus
EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 3.-5.11.

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely 5.11.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Draft Council Conclusions on EU statistics, as agreed by the EFC
2021 Status report on information requirements in EMU, as agreed by the EFC

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Pasi Koikkalainen, pasi.koikkalainen@gov.fi, puh. 0295530045

EUTORI-tunnus

EU/2020/0103

Asia
ECOFIN-neuvosto 9.11.2021, Bryssel
11. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus EU:n talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2020

Kokous
Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 09.11.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan tilintarkastustuomioistuin on julkaissut 26.10.2021 vuosikertomuksensa varainhoitovuodelta 2020 ja se esitellään valtiovarainministereille Ecofin-neuvoston kokouksessa 9.11.2021.

Vuosikertomusta käsitellään tammi- ja helmikuussa 2022 neuvoston budjettikomiteassa. Neuvoston suosituksesta vastuuvapauden myöntämiseksi EU:n komissiolle varainhoitovuodelta 2020 päätetään neuvostossa viimeistään maaliskuussa. Suositus toimitetaan Euroopan parlamentille, joka äänestää vastuuvapauden myöntämisestä komissiolle täysistunnossaan toukokuussa.

Suomen kanta

Tilintarkastustuomioistuimen esittely otetaan tiedoksi.

Tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen mukaan EU:n tilinpito varainhoitovuodelta 2020 on kunnossa eikä tulojen sääntöjenmukaisuudessa ole huomautettavaa. Sen sijaan menojen virhetaso ylittää edelleen kahden prosentin olennaisuusrajan, minkä johdosta tilintarkastustuomioistuin antaa menojen sääntöjenmukaisuudesta kielteisen tarkastuslausunnon viime vuoden tapaan. Tilintarkastustuomioistuin arvioi menojen kokonaisvirhetasoksi 2,7 prosenttia, mikä on vastaava kuin vuonna 2019.

Suomen kanta komission vastuuvapauteen varainhoitovuodelta 2020 on valmisteilla ja asiasta laaditaan eduskunnalle E-kirjelmä. Kanta täsmentyy edelleen neuvoston budjettikomitean käsittelyn aikana tammi-helmikuussa 2022 kun kuullaan tilintarkastustuomioistuimen selvitykset sekä komission ja muiden toimielinten vastaukset tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan tilintarkastustuomioistuin tarkastaa joka vuosi EU:n talousarvion tulot ja menot ja tutkii, ovatko tilinpäätökset luotettavat ja tulo- ja menotapahtumat

sovellettavien sääntöjen mukaisia EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla. Työ muodostaa perustan tarkastuslausumalle, jonka tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 287 artiklan mukaisesti.

Tilintarkastustuomioistuin antaa puhtaan tarkastuslausunnon EU:n vuoden 2020 tilien luotettavuudesta. Tilintarkastustuomioistuimen mukaan vuoden 2020 tilinpäätös antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot EU:n taloudellisesta tuloksesta ja sen varoista ja vastuista vuoden lopussa kansainvälisten julkissektorin tilinpäätösstandardien mukaisesti. Myös tulojen osalta annetaan aiempien vuosien tapaan puhdas lausunto.

EU:n talousarviosta vuonna 2020 suoritettujen menojen laillisuudesta ja asianmukaisuudesta tilintarkastustuomioistuin antaa kielteisen lausunnon. Menojen kokonaisvirhetasoksi arvioidaan 2,7 prosenttia, mikä ylittää kahden prosentin olennaisuusrajan. Luku on sama kuin vuoden 2019 arvioitu virhetaso.

Tilintarkastustuomioistuin toteaa, että 59 prosenttia menoista on suuririskisiä menoja, joissa virhetaso on olennainen. Näiden kulujen korvaamiseen perustuvien menojen osuus on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna, jolloin se oli noin 53 prosenttia. Kasvu johtuu erityisesti koheesiopolitiikan maksujen lisääntymisestä ohjelmakauden lopulla. Tilintarkastustuomioistuin arvioi, että kulujen korvaamisesta aiheutuvien menojen virhetaso on 4,0 prosenttia, mikä ylittää olennaisuusrajan. Korkeimmat virhetasot liittyvät koheesiopolitiikkaan, tutkimushankkeisiin, maaseudun kehittämiseen, markkinatoimenpiteisiin, kalastukseen, ympäristö- ja ilmastotoimiin sekä Globaalin Euroopan alaan. Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että virheriski on suuri, kun menoihin sovellettavat säännöt ovat monimutkaiset.

Tilintarkastustuomioistuimen tarkastamista menoista 41 prosenttia on tukioikeuteen perustuvia vähäriskisiä menoja, joita ovat muun muassa viljelijöille maksettavat suorat tuet sekä hallinnon menot. Tukioikeuksiin perustuvien menojen virhetaso jää tilintarkastustuomioistuimen arvion mukaan alle kahden prosentin olennaisuusrajan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta 287 ja 319 artikla.

Euroopan unionin yleiseen talousarvioon sovellettavien varainhoitosääntöjen artiklat 254-263.

Tilintarkastustuomioistuin antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle lausuman tilien luotettavuudesta sekä tilien perustana olevien toimien laillisuudesta ja asianmukaisuudesta. Kunkin varainhoitovuoden päätyttyä tilintarkastustuomioistuin laatii vuosikertomuksen, johon on liitetty toimielinten vastaukset.

Neuvoston määräenemmistöllä antamasta suosituksesta Euroopan parlamentti myöntää komissiolle talousarvion toteuttamista koskevan vastuuvapauden.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asian käsittelystä Euroopan parlamentissa vastaa talousarvion valvontavaliokunta (CONT), jonka laatiman mietinnön pohjalta täysistunto äänestää vastuuvapauden

myöntämisestä. Komission vastuuvapauden osalta raportoijana toimii Olivier Chastel (Renew, Belgia).

Euroopan parlamentin aikataulun mukaan talousarvion valvontavaliokunnan äänestykset ovat maaliskuussa ja täysistuntoäänestys vastuuvapaudesta toukokuussa 2022.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö pyytää kannanotot ja mahdolliset muut kommentit tilintarkastustuomioistuimen huomautuksiin ja komission vastineisiin asianomaisilta viranomaisilta Suomen kannan muodostamiseksi EU-käsittelyä varten.

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 3.-5.11.2021.

Eduskuntakäsittely

Toimitetaan PeL 97 §:n mukainen tiedoksianto eduskuntaan.

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely 5.11.2021.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Asialla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia. Tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksella pyritään vaikuttamaan EU:n varainkäyttöön ja varainhallintaan.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus varainhoitovuodelta 2020 (EU:n virallinen lehti OJ 2021/C 430/07).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/VVC, Neuvotteleva virkamies Toni Tiala, p. 02955 30361, toni.tiala@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2021/1178

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
EUS, KVR, KO, RMO

3.11.2021

Euroryhmän kokous 8.11.2021

Euroryhmän kokouksissa 8.11.2021 käsitellään alustavien asialistojen mukaan seuraavia asioita:

1. Makrotalouden kehitys, ml. inflaatio, ja politiikkanäkymät euroalueella

Euroalueen maiden talouksien toipuminen keväällä on ollut vielä arvioitua nopeampaa. Toipumista ovat edesauttaneet rokotusohjelmien edistyminen ja rajoitusten poistuminen. Tarjontarajoitteet, työvoiman saatavuus sekä kiihtyvä inflaatio saattavat hidastaa talouskasvua lähitulevaisuudessa.

Inflaatio euroalueella on kiihtynyt merkittävästi vuoden alusta lähtien. Vaikka inflaation kiihtyminen oli odotettua, niin nousun nopeus ja sen suuruus ovat tulleet yllätyksenä. Lisäksi inflaatiota on kiihdyttänyt öljyn ja kaasun hintojen nousu historiallisen matalalta pandemiaa edeltävän tason yläpuolelle. Pohjainflaatio, joka ei sisällä energiaa, viittaa hillitympiin hintapaineisiin.

Komissio julkaisee syysennusteensa 11.11. ja kertonee ennakollisesti euroryhmässä sen sisällöstä. Komissio saattaa myös informoida marraskuun loppupuolella julkaistavista arvioistaan koskien euromaiden alustavia talousarviosuunnitelmia (DBP).

2. Talouspolitiikan koordinaation tarkastelu – euroalueen näkökulma – esittely ja näkemystenvaihto

Euroryhmässä käydään ensimmäinen keskustelu talouspolitiikan koordinaatiosta euroalueen näkökulmasta. Euroopan komissio julkaisi 19.10. tiedonannon, joka käynnisti uudelleen keskustelut talouspolitiikan koordinaatiokehikon toiminnasta ja tulevaisuudesta. Helmikuussa 2020 käynnistyneet keskustelut keskeytyivät koronakriisiin.

Tiedonannossa vedetään yhteen koronakriisin taloudellisia vaikutuksia ja kriisin opetuksia sekä tämän vaikutuksia talouspolitiikan koordinaatioon. Kesään 2022 jatkuvien keskustelujen tarkoituksena on luoda eri osapuolten välille yhteisymmärrystä tulevan valvontakehikon sisällöstä. Euroryhmän keskustelut keskittyvät euroaluespesifeihin kysymyksiin, kun taas laajemmat talouspolitiikan koordinaatiota ja finanssipolitiikan sääntöjä koskevat keskustelut käydään Ecofin-neuvostossa.

3. Digitaalinen euro – digitaalisen euron politiikkatavoitteet ja käyttö

Euroopan keskuspankki (EKP) julkaisi lokakuussa 2020 selvityksen, joka koskee digitaalisen euron mahdolliseen liikkeeseenlaskuun liittyviä alustavia politiikkavaihtoehtoja ja lähtökohtia. ECOFIN-neuvosto keskusteli selvityksestä marraskuussa 2020 sekä euroryhmä maaliskuussa 2021. Eurohuippukokous totesi maaliskuussa, että digitaalista euroa koskevaa selvitystyötä tulisi jatkaa. EKP päätti heinäkuussa 2021 edetä hankkeessa tutkimusvaiheeseen (investigation phase), jonka aikana laaditaan korkean tason malli (design) digieurolle. Tutkimusvaiheessa selvitetään mitkä olisivat digitaalisen euron keskeiset ominaisuudet, juridiset kysymykset ja tekniset ratkaisut. Selvitysjakson jälkeen seuraisi useamman vuoden implementointijakso, jonka jälkeen tehtäisiin mahdollinen päätös digieuron laskemisesta liikkeeseen.

Euroryhmä käsitteli digieuroa koskevaa valmistelua viimeksi heinäkuussa 2021. Käydyssä keskustelussa ministerit pitivät hanketta tärkeänä ja korostivat, että hankkeen jatkoaskeleista on tarpeen käydä keskustelua säännöllisesti EKP:n, komission ja euroryhmän kesken. Tämän mukaisesti euroryhmä tulee käymään politiikkakeskusteluja hankkeen keskeisistä teemoista, joita ovat digitaalisen eurovaluutan rooli globaalin kilpailun näkökulmasta, yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset sekä digitaalisen eurovaluutan vaikutukset rahoitusjärjestelmän toimintaan, liikepankkien asemaan ja käteisen käyttöön. Suomi on suhtautunut (E9/2021 vp) lähtökohtaisesti myönteisesti jatkoselvityksiin keskuspankkirahajärjestelmän kehittämiseksi, jotta järjestelmä vastaisi tulevaisuuden vaatimuksia. Toisaalta Suomi on korostanut, että digieuron toteuttamiseen liittyy merkittäviä vielä selvitettäviä kysymyksiä muun ohella rahapolitiikan välittymiseen, rahoitusvakauteen ja oikeudellisiin näkökohtiin liittyen.

4. Muuta asiat

a) Kansainvälisten kokousten jälki-informaatio

Sekä G20- että IMF-kokouksissa todettiin, että maailmantalouden näkymät ovat parantuneet rokotusohjelmien etenemisen ja politiikkatuen ansiosta. Elpyminen on kuitenkin epätasaista sekä maiden välillä että niiden sisällä. Uudet virusvariantit ja rokotusohjelmien epätasainen eteneminen aiheuttavat uhkakuvia talouden elpymiselle ja pandemian loppumiselle.

Kokouksissa toivotettiin historiallinen SDR-allokaatio (Special Drawing Rights Allocation) tervetulleeksi ja tuettiin IMF:n pyrkimystä löytää vapaaehtoisia ja kansallisia prosesseja huomioivia ratkaisuja SDR:ien kanavoimiseksi vahvemmista maista heikommassa asemassa oleviin nouseviin talouksiin ja kehitysmaihin.

Euroryhmän laajennettu kokoonpano:

1. **Pankkiunioni**

a) Edistyminen pankkiunionin viimeistelyssä sekä kehitys pankkisektorilla

b) Tilannekatsaus Yhteisen kriisinratkaisurahaston (SRF) yhteisen varautumis-järjestelyn perustamiseen

Asiakohdassa saadaan Euroopan komission, Euroopan keskuspankin ja yhteisen kriisinratkaisuneuvoston tuorein raportti pankkisektorin riskien vähenemisestä. Tuoreimman riskiarvion avainviestit ovat seuraavat: pankkien pääoma- ja vähimmäisomavaraisuusasteet ovat pysyneet vakaina, maksuvalmiusasemat kehittyneet suotuisasti ja järjestämättömät luotot (NPL:t) laskeneet. Raportissa todetaan kuitenkin myös, että Covid-19 pandemian vaikutukset eivät näy vielä täysimääräisesti pankkien taseissa mm. laajamittaisten tukitoimien kuten moratorioiden ja

pankkien velallisille annettujen julkisten takausten johdosta. Muissa yhteyksissä on aiemmin tullut esille EKP-pankkivalvojan huoli kasvaneista kohonneen luottoriskin lainoista pankkien taseissa. Riskiarviossa todetaan myös MREL-vajeen eli omien varojen ja hyväksyttäviä velkoja (ns. tappionsietokykypuskureita) koskevan vaatimuksen vajeen kehittyneen suotuisasti.

Saadaan myös tilannekatsaus yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn perustamisesta Euroopan vakausmekanismin yhteyteen. Varautumisjärjestelyn perustamiseen tarvittavat asiakirjat on saatu valmiiksi ja varautumisjärjestely voidaan siten perustaa vuoden 2022 alussa marraskuussa 2020 euroryhmässä saavutetun sovun mukaisesti heti kun kaikki sopimuspuolet ovat ratifioineet sekä EVM:ää että vakausmaksuja koskevan sopimuksen muutossopimukset. Ratifiointien jälkeen tehdään vielä hallinnolliset päätökset EVM:n hallintoelimissä ja toimesta ennen kuin varautumisjärjestely on käytössä. Kutakuinkin puolet sopimuspuolista on saanut ratifioinnit jo päätökseen. Suomessa sopimuksien ratifiointia koskevat hallituksen esitykset (HE 99/2021 vp ja HE 100/2021 vp) ovat parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi